

Sortida d'estudi a la Ribagorça (30 d'abril de 1994)

Joan TORT i DONADA

En el marc del curs dedicat a l'estudi de *Països, regions, fronteres en un món canviant*, s'ha dut a terme la sortida prevista per a la primavera, que ha tingut com a objectiu bàsic l'aproximació a la geografia física i humana de les terres ribagorçanes.

La tria de la Ribagorça com a àmbit d'estudi obee a una motivació principal, que va ser la de trobar un marc territorial apropiat per a reflectir les grans qüestions teòriques debatudes al llarg del curs, i concretament la contínua modificació de les fronteres polítiques dins l'escenari mundial, característica destacada de la geopolítica del final del segle. En el context de Catalunya, la Ribagorça se'ns presenta, històricament, com una *marca fronterera* per excel·lència, concretada, paradoxalment, durant molts quilòmetres, en el propi curs fluvial de la Noguera Ribagorçana. Des de diverses instàncies i per part de diversos autors s'ha insistit a assenyalar que aquest caràcter de terra limítrofa, juntament amb l'escassa cohesió humana del conjunt del territori ribagorçà, ha contribuït a la seva marginació en múltiples aspectes. Avui dia, la Ribagorça sol ser presentada com a paradigma de territori marginal, a cavall de Catalunya i Aragó, i com una de les comarques pirinenques menys desenvolupades. Tals circumstàncies han contribuït, sens dubte, al seu elevat grau de desconeixement, tant per part d'estudiosos com per una gran majoria de ciutadans.

El recorregut específic de la sortida s'inicià a Alfarràs: entre aquesta població i el Pont de Suert hom va tenir ocasió de resseguir —unes vegades més a prop, d'altres més lluny— el curs de la Noguera Ribagorçana, i d'observar d'una ullada ràpida els contrastos paisatgístics que hi ha entre les terres ribagorçanes més baixes, al costat de Benavarri, i els indrets pròpiament d'alta muntanya, com la rodalia del Pont de Suert.

Després d'una visita urbana d'aquesta última població, esdevinguda capital de la comarca de l'Alta Ribagorça, l'objectiu següent de l'itinerari fou la central d'Escales, al

congost del mateix nom, aigües amunt de la població de Sopeira. Aquesta central, construïda al final dels anys 50, presenta com a singularitat el fet de ser subterrània, això és, d'haver estat instal·lada íntegrament dins la roca, en el marge esquerre del riu. La visita, comentada per un responsable de la pròpia empresa explotadora (ENHER), va ser especialment detinguda. A continuació es va fer un breu recorregut pel poble de Sopeira, proper a la central d'Escales, i es va completar amb la visita de la seva joia arquitectònica per excel·lència: el monestir de Santa Maria d'Alaó, romànic, restaurat en època recent i esdevingut un dels monuments artístics de major interès de la contrada.

Després del dinar col·lectiu a la població del Pont de Montanyana, la fita següent de l'itinerari fou Benavarri, població considerada capital de les terres baixes ribagorçanes. Després d'una visita al nucli antic, i en particular al clos de l'antic castell i església, va tenir lloc, d'acord amb el programa previst, un col·loqui sobre la problemàtica actual de les terres ribagorçanes. L'esmentat col·loqui va comptar amb la participació dels senyors Josep Ramon Bardagí i Agustí Larregula, els quals, com a estudiosos i residents a la pròpia comarca, van poder oferir un punt de vista particularment suggestiu sobre la realitat d'aquestes terres, més enllà de la visió excessivament idealitzada de les guies turístiques o dels manuals convencionals a l'ús. Amb aquest acte es va cloure el programa específic de la sortida, el qual, globalment, es va poder desenvolupar íntegrament d'acord amb les previsions.